

Літаратура і Мастацтва

Год выдання 39-ы
№ 22 (2484)
17 сакавіка 1970 г.
Аўторак
Цэна 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕННОКАЎ БССР

НА ДЗЕЙНЫ ШЧЫТ РАДЗІМЫ

Цёпла і сардэчна, як самых блізкіх сяброў, сустрэла тройчы ардынасныя Беларусь воіны Савецкіх Узброеных Сіл, якія прымалі ўдзел у буйнейшых вясенне-зімовых манеўрах «Дзвіна». У гарадах і вёсках рэспублікі адбыліся сустрэчы працоўных з салдацкамі і афіцэрамі. Гэтыя сустрэчы — яркае сведчанне вялікага адзінства арміі і народа. А ў нядзелю 15 сакавіка беларуская сталіца аддала свае плошчы і вуліцы для правядзення агляду войск, якія прымалі ўдзел у манеўрах «Дзвіна».

Войскі выстраіліся на Ленінскім праспекце. Галаўныя калоны — на Цэнтральнай плошчы, дзе, як і ў дні ўсенародных урачыстваў, устаноўлены трыбуны, дзюноца на ветры дзяржаўнага флага ССРСР і Беларускай ССР.

11 гадзін. Цёпла сустрачаюць прысутныя, на цэнтральную трыбуну падмаюцца Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. І. Брэжнёў, кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КПБ П. М. Машараў, міністр абароны ССРСР, Маршал Савецкага Саюза А. А. Грэчка, кіраўнікі партыі і ўрада рэспублікі, відныя савецкія ваеначальнікі.

На аглядае прысутнічаюць сябры па зброі — прадстаўнікі штаба Аб'яднаных узброеных сіл дзяржаў — удзельніцы Варшаўскага дагавору, а таксама асабісты гасць міністра абароны ССРСР палкоўнік афганскай арміі, камандзір яе цэнтральнага корпуса Сардар Абдул-Валі.

Радзіе разнастай па плошчы і праспекце, на якіх выстраіліся войскі, словы каманды: — Раўняйся! Смірна!

Камандуючы войскамі Чырванасілы Беларускай ваеннай арганізацыі генерал-палкоўнік І. М. Трашчын аддае распорядкі намесніку міністра абароны ССРСР, галоўнакамандуючаму сухапутным войскамі генералу арміі І. Г. Паўлюшкіну. Генерал арміі аб'яўджае войскі і вітае іх з вайной. У адказ трыміцца магунтае салдацкае «Ура!».

З прамовай выступіў міністр абароны ССРСР Маршал Савецкага Саюза А. А. Грэчка.

— На працягу некалькіх дзён на тэрыторыі Беларусі, — гаворыць прамова, — праводзіліся агульнавайсковыя манеўры «Дзвіна» з удзелам усіх родаў войск Савецкай Арміі. Гэтыя агульнавайсковыя манеўры з'явіліся сур'ёзным экзаменам для нашай арміі, спыраючай перад савецкім народам аб гадоўнасці Узброеных Сіл выканаць любое заданне Радзімы па абароне яе бяспекі... У складаных зімова-веснавых умовах асабовы састаў сухапутных войск і авіяцыя праявілі мужнасць і вынослівасць, упартасць у абароне, рашучасць і смеласць у наступленні.

Міністр падкрэслівае, што заданні, якія ставілі перад войскамі, выкананы паспяхова і з мэтай манеўраў дасягнуты. Ён дзякуе салдацкаму сэрца і афіцэрам, генералам за ўмелыя і самаадданна дзейнічалі на манеўрах і жадае ім новых дасягненняў у баявой і палітычнай падрыхтоўцы. Міністр выказвае шчырую падзяку кіраўнікам партыйных і савецкіх органаў Беларусі, усяму беларускаму народу за ўвагу і клопаты аб савецкіх воінах — удзельніках вучэняў.

Фанфары аб'яўляюць аб пачатку ўрачыстага маршу войск.

Урачысты марш войск! Гэтая цырымонія заўсёды хвалосе, заўсёды выклікае паўчужы гонар за наш савецкі народ, за нашу Камуністычную партыю, якія здолелі стварыць моцныя, добра абучаныя, адданыя справе Леніна армію і флот.

Люды старажнага пакалення лічыць памятаючы час, калі амаль усе войскі, якія прымалі ўдзел ва ўрачыстых маршах, рухаліся ў пешым або конным страі. Іншая справа цяпер. Сучасная армія — гэта сталёвая лавіна тэхнікі, кіруючая людзьмі.

Урачысты марш сухапутных войск узначальваў аборны разведвальны батальён. Лічыць тры дні назад разведчыкі былі «паўночнымі» і «паўднёвымі». Цяпер усе яны сабраліся пад адзін баявы сцяг.

За разведчыкамі на плошчы ўстапае зводная калона мотастроўковага палка.

Групоўчы і лясковыя гусеніцы на плошчы выходзяць таніста. Гэта зводны полк, які прадстаўляе танкістаў, удзельнічаў у манеўрах «Дзвіна». Ряд за радам праходзяць міма трыбуны танкі. Мічана махаюць рукамі, вітаюць знаймыя баявыя машыны.

На плошчы ўстаюць падраздзяленні зводнага зенітна-ракетнага палка. Потым маршавалі зводны ракетны полк. Фіналам агляду ідуць марш артылерыстаў.

У аглядае войск прымае ўдзел авіяцыя — групыя: «МІЧ» і знішчальнікі-бамбардзіроўшчыкі.

У ГОНАР УДЗЕЛЬНІКАЎ МАНЕЎРАЎ «ДЗВІНА»

Адгрымелі «баі» вайсковых манеўраў «Дзвіна». Многія з іх удзельнікаў учора, 14 сакавіка, былі запрошаны ў Дзяржаўны і Вядомыя Вялікі тэатр оперы і балета Беларускай ССР. Тут у іх гонар майстары мастацтваў Беларусі і артысты — удзельнікі Свята мастацтваў народаў ССРСР, прысвечанага 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна, быў дадзены глядзіны канцэрт.

Глядзіны гораха вітаюць з'яўленне ў зале Генеральнага сакратара ЦК КПСС Л. І. Брэжнёва, праслаўленых палкаводцаў краіны, кіраўнікоў Кампартыі і ўрада рэспублікі. Падмаюцца засланы. На сцэне — народная артыстка ССРСР Л. Ражанова, Л. Браніч, заслужаныя артысты рэспублікі В. Вуіч, С. Дамілюк, А. Шах-Парон, саліст Беларускай оперы М. Дружына. Са словамі сардэчнага прывітання ад імя майстроў мастацтваў Беларусі да Генеральнага сакратара ЦК КПСС Л. І. Брэжнёва, палкаводцаў і воінаў Савецкай

Арміі звярнулася народная артыстка ССРСР А. Клімава.

Праграму канцэрта адкрывае аб'яднаны хор у саставе артыстаў Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларускай ССР, Беларускага радыё, Дзяржаўнай акадэмічнай харасвай калэжы БССР, Дзяржаўнага народнага хору БССР, студэнтаў Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі і суправаджэнні аркестра опернага тэатра. Натхнёна, велічы гуляць у выкананні хору (саліст — А. Сухін) песня беларускага кампазітара І. Лучанка «Он родзіцца вясной» — твор пра У. І. Леніна, стваральніка Савецкіх Узброеных Сіл.

Народны артыст БССР Р. Янкушкі чытае вершы аб Савецкай Арміі. Гарачае адбярэнне выклікаюць харэаграфічная кампазіцыя «Та-чанка», беларускі народны танец «Мяшчэцкі» ў выкананні Дзяржаўнага ансамбля танца БССР (мастацкі кіраўнік — заслужаны дзеяч мастацтваў БССР А. Апанасенка).

Ідзе магунта тэхніка — наша сіла, наша гордасць...

...і паўчужы годнасці ахоплівае кожнага савецкага чалавека.

На Цэнтральнай плошчы Беларускай сталіцы прайшлі падраздзяленні некалькіх родаў злучэнняў, якія ўдзельнічалі ў манеўрах «Дзвіна». Але агляда і гэтай часткі сіл — пераказнае сведчанне магунтасці нашай Савецкай Арміі. Манеўры «Дзвіна» — гэта баявы рапорт Цэнтральнаму Камітэту КПСС, Савецкаму ўраду, нашаму народу аб гадоўнасці войск выканаць любое заданне Радзімы па абароне яе бяспекі.

Удзельнічаў у гонар воінаў Савецкай Арміі — удзельнікаў вайсковых манеўраў «Дзвіна» прыём.

На прыёме прысутнічалі Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. І. Брэжнёў, кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КПБ П. М. Машараў, міністр абароны ССРСР Маршал Савецкага Саюза А. А. Грэчка, маршалы Савецкага Саюза і родаў войск, генералы і афіцэры Савецкай Арміі, члены і кандыдаты ў члены Бюро ЦК КПБ, прадстаўнікі штаба Аб'яднаных узброеных сіл дзяржаў — удзельніцы Варшаўскага дагавору, а таксама асабісты гасць міністра абароны ССРСР палкоўнік афганскай арміі, камандзір яе цэнтральнага корпуса Сардар Абдул-Валі.

Гасцей вітаў ад імя Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларускай, Прэзідыума Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў БССР кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КПБ П. М. Машараў.

На прыёме выступіў Генеральны сакратар ЦК КПСС таварыш Л. І. Брэжнёў і міністр абароны ССРСР Маршал Савецкага Саюза А. А. Грэчка.

Прыём прайшоў у дружалюбнай, цёплай і сардэчнай абстаноўцы.

Генеральны сакратар ЦК КПСС таварыш Л. І. Брэжнёў у час знаходжання ў Мінску ў сувязі з праходзіўшымі ў Беларусі вайсковымі манеўрамі «Дзвіна» меў гутарку з членамі Бюро ЦК КПБ, членамі бюро Савета Міністраў БССР, першымі сакратарамі абкомаў КПБ, старшымі аблвыканкамаў па пытаннях гаспадарчага і культурнага будаўніцтва ў рэспубліцы, падрыхтоўкі да 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна, арганізацыі выканання рашэнняў снежанскага (1969 г.) Пленума ЦК КПСС.

Па матэрыялах ТАС.

Саліст Беларускай оперы А. Бокей з вялікай цёпльнай даносіць да слухачоў «Белладу» о рускіх мільчышак, а жаночая група Дзяржаўнага народнага хору БССР (мастацкі кіраўнік — народны артыст ССРСР Г. Цітовіч) бліскава ўпісвае ў палітру канцэрта свае яркія фарбы — лірычныя песні І. Кузняцова і І. Сухіна.

Слухачы цёпла прынялі выступленне заслужанай артысткі БССР С. Дамілюк, якая выканала арнію Эболі з оперы «Дон Карлас» Дж. Вердзі і рускую народную песню «Над полямі, да над чыстымі».

Сцэна прадстаўляецца ў парадажэнне Дзяржаўнай ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга заслужанай капэлы бандурыстаў Украінскай ССР (мастацкі кіраўнік — народны артыст ССРСР А. Мінкоўскі). У яе выкананні натхнёна прагучала ўкраінская народная песня «Рэве та стогне Дніпр шырокі».

Балетнае мастацтва ў канцэрте дастойна прадставілі народныя артысты БССР Н. Давыдзенка, А. Каржанова, В. Давыду, заслужаныя артысты РСФСР К. Машылава, салісты балета Е. Паўлюшкі, Н. Красоўскі. Паказаная імі харэаграфічная кампазіцыя па творе Ф. Чайкоўскага, А. Адана і Л. Мінкуса была гарача сустраэта глядачамі.

Поспех спадарожнічаў выступленню Дзяржаўнага Сібірскага народнага хору (мастацкі кіраўнік — кампазітар, народны артыст РСФСР А. Новікаў). У яго выкананні прагучалі «Сібірскае прыпеўкі» і «Падгорная» (саліст — заслужаная артыстка Якуцкай АССР В. Клімушына і В. Міхайлава).

Добры прыём быў аказан прадстаўнікам эстрады. Ляўрэат міжнароднага і ўсесаюзнага конкурсу, заслужаны артыст БССР В. Вуіч з вялікім удзяльным выкананнем з'явіўся ў саставе ансамбля «Сібірскае прыпеўкі» і «Падгорная» (саліст — заслужаная артыстка Якуцкай АССР В. Клімушына і В. Міхайлава).

Добры прыём быў аказан прадстаўнікам эстрады. Ляўрэат міжнароднага і ўсесаюзнага конкурсу, заслужаны артыст БССР В. Вуіч з вялікім удзяльным выкананнем з'явіўся ў саставе ансамбля «Сібірскае прыпеўкі» і «Падгорная» (саліст — заслужаная артыстка Якуцкай АССР В. Клімушына і В. Міхайлава).

У канцэрте паспяхова выступіў ансамбль песні і танца ЧЭВА (мастацкі кіраўнік — заслужаны артыст РСФСР Д. Фаліпееў).

Заклучалі праграму яркім выступленнем аб'яднаны аркестр ЧЭВА і зводны хор. Велічы прагучала ў іх выкананні «Песня о Советской Армии» А. Аляксандрава.

Канцэрт прайшоў з вялікім поспехам.

ЛЕНІНУ, ПАРТЫ, РАДЗІМЕ — СЛАВА!

Магунта сімфонія прагучалі па рэспубліцы канцэрты Свята мастацтваў народаў ССРСР, прысвечанага 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна.

Гэтыя канцэрты, якія выклікалі ў нас глыбокае падрабязнае спыненне на апошніх кнігах І. Мележа, І. Шамякіна, У. Карпава, І. Навуменкі, В. Быкава і іншых.

— Лепшым беларускім раманам апошніх год, — гаворыць А. Аўчарніка, — я лічу «Подых наваліцы» І. Мележа. У свой час я пісаў пра яго ў «Літаратурнай газеце», таму паўтару толькі некаторыя свае думкі аб гэтым творы. Раман гэты складаны, які і эпоха, пра якую ў ім гаворыцца. І. Мележ не паўтарае нікога з тых, хто ўжо з'явіўся ў савецкай літаратуры гэтую тэму. Ён бачыў сваю задачу ў тым, каб раскрыць псіхалогію герояў, тыя інтэлектуальныя і духоўныя бунты, якія віхурыліся ў людскіх душах у той час, паказваць тое, які жылі, дзейнічалі, думалі людзі. І ўсё гэта паказана ў непа-

туры падыход да гэтых праблем, дакладчык даволі падрабязна спыненне на апошніх кнігах І. Мележа, І. Шамякіна, У. Карпава, І. Навуменкі, В. Быкава і іншых.

— Лепшым беларускім раманам апошніх год, — гаворыць А. Аўчарніка, — я лічу «Подых наваліцы» І. Мележа. У свой час я пісаў пра яго ў «Літаратурнай газеце», таму паўтару толькі некаторыя свае думкі аб гэтым творы. Раман гэты складаны, які і эпоха, пра якую ў ім гаворыцца. І. Мележ не паўтарае нікога з тых, хто ўжо з'явіўся ў савецкай літаратуры гэтую тэму. Ён бачыў сваю задачу ў тым, каб раскрыць псіхалогію герояў, тыя інтэлектуальныя і духоўныя бунты, якія віхурыліся ў людскіх душах у той час, паказваць тое, які жылі, дзейнічалі, думалі людзі. І ўсё гэта паказана ў непа-

туры падыход да гэтых праблем, дакладчык даволі падрабязна спыненне на апошніх кнігах І. Мележа, І. Шамякіна, У. Карпава, І. Навуменкі, В. Быкава і іншых.

Горача прымалі глядзіны танцавальную групу хору, якая выканала народныя танцы і харэаграфічныя кампазіцыі. Канцэрт прайшоў з велічым поспехам.

На канцэрте прысутнічалі:

Імкненне ёсць, а сапраўднай псіхалогіі — малавата. Псіхалогію не заўсёды ўдаецца паказаць, а ў некаторага часу ў цяжкай творчай абстаноўцы характары і сітуацыі. Гэта дачыцца і апошні «Круглянін мост». Галоўная думка апавесці не выклікае прывітання: павіна быць на ямлі справядлівасць, яна павіна перамагчы. Канцэртная прада — на баку Сяўлігі Тоўкача, вобраз якога вынісаны псіхалогію найбольш удава. У апавесці ёсць спроба вынісання з тых супрацьстаянняў, у якіх заблытаўся псіхалогію «Мёртвым не баліць». Але — шмат месца па-ранейшаму аддаецца барыбары на ўласным аконе, шмат заадавенасці.

Высокую аэніку да дакладчыку рамана М. Лобана «Гарадок Устрыон», лічычы яго ад-

турны падыход да гэтых праблем, дакладчык даволі падрабязна спыненне на апошніх кнігах І. Мележа, І. Шамякіна, У. Карпава, І. Навуменкі, В. Быкава і іншых.

— Лепшым беларускім раманам апошніх год, — гаворыць А. Аўчарніка, — я лічу «Подых наваліцы» І. Мележа. У свой час я пісаў пра яго ў «Літаратурнай газеце», таму паўтару толькі некаторыя свае думкі аб гэтым творы. Раман гэты складаны, які і эпоха, пра якую ў ім гаворыцца. І. Мележ не паўтарае нікога з тых, хто ўжо з'явіўся ў савецкай літаратуры гэтую тэму. Ён бачыў сваю задачу ў тым, каб раскрыць псіхалогію герояў, тыя інтэлектуальныя і духоўныя бунты, якія віхурыліся ў людскіх душах у той час, паказваць тое, які жылі, дзейнічалі, думалі людзі. І ўсё гэта паказана ў непа-

туры падыход да гэтых праблем, дакладчык даволі падрабязна спыненне на апошніх кнігах І. Мележа, І. Шамякіна, У. Карпава, І. Навуменкі, В. Быкава і іншых.

— Лепшым беларускім раманам апошніх год, — гаворыць А. Аўчарніка, — я лічу «Подых наваліцы» І. Мележа. У свой час я пісаў пра яго ў «Літаратурнай газеце», таму паўтару толькі некаторыя свае думкі аб гэтым творы. Раман гэты складаны, які і эпоха, пра якую ў ім гаворыцца. І. Мележ не паўтарае нікога з тых, хто ўжо з'явіўся ў савецкай літаратуры гэтую тэму. Ён бачыў сваю задачу ў тым, каб раскрыць псіхалогію герояў, тыя інтэлектуальныя і духоўныя бунты, якія віхурыліся ў людскіх душах у той час, паказваць тое, які жылі, дзейнічалі, думалі людзі. І ўсё гэта паказана ў непа-

туры падыход да гэтых праблем, дакладчык даволі падрабязна спыненне на апошніх кнігах І. Мележа, І. Шамякіна, У. Карпава, І. Навуменкі, В. Быкава і іншых.

— Лепшым беларускім раманам апошніх год, — гаворыць А. Аўчарніка, — я лічу «Подых наваліцы» І. Мележа. У свой час я пісаў пра яго ў «Літаратурнай газеце», таму паўтару толькі некаторыя свае думкі аб гэтым творы. Раман гэты складаны, які і эпоха, пра якую ў ім гаворыцца. І. Мележ не паўтарае нікога з тых, хто ўжо з'явіўся ў савецкай літаратуры гэтую тэму. Ён бачыў сваю задачу ў тым, каб раскрыць псіхалогію герояў, тыя інтэлектуальныя і духоўныя бунты, якія віхурыліся ў людскіх душах у той час, паказваць тое, які жылі, дзейнічалі, думалі людзі. І ўсё гэта паказана ў непа-

туры падыход да гэтых праблем, дакладчык даволі падрабязна спыненне на апошніх кнігах І. Мележа, І. Шамякіна, У. Карпава, І. Навуменкі, В. Быкава і іншых.

— Лепшым беларускім раманам апошніх год, — гаворыць А. Аўчарніка, — я лічу «Подых наваліцы» І. Мележа. У свой час я пісаў пра яго ў «Літаратурнай газеце», таму паўтару толькі некаторыя свае думкі аб гэтым творы. Раман гэты складаны, які і эпоха, пра якую ў ім гаворыцца. І. Мележ не паўтарае нікога з тых, хто ўжо з'явіўся ў савецкай літаратуры гэтую тэму. Ён бачыў сваю задачу ў тым, каб раскрыць псіхалогію герояў, тыя інтэлектуальныя і духоўныя бунты, якія віхурыліся ў людскіх душах у той час, паказваць тое, які жылі, дзейнічалі, думалі людзі. І ўсё гэта паказана ў непа-

туры падыход да гэтых праблем, дакладчык даволі падрабязна спыненне на апошніх кнігах І. Мележа, І. Шамякіна, У. Карпава, І. Навуменкі, В. Быкава і іншых.

— Лепшым беларускім раманам апошніх год, — гаворыць А. Аўчарніка, — я лічу «Подых наваліцы» І. Мележа. У свой час я пісаў пра яго ў «Літаратурнай газеце», таму паўтару толькі некаторыя свае думкі аб гэтым творы. Раман гэты складаны, які і эпоха, пра якую ў ім гаворыцца. І. Мележ не паўтарае нікога з тых, хто ўжо з'явіўся ў савецкай літаратуры гэтую тэму. Ён бачыў сваю задачу ў тым, каб раскрыць псіхалогію герояў, тыя інтэлектуальныя і духоўныя бунты, якія віхурыліся ў людскіх душах у той час, паказваць тое, які жылі, дзейнічалі, думалі людзі. І ўсё гэта паказана ў непа-

туры падыход да гэтых праблем, дакладчык даволі падрабязна спыненне на апошніх кнігах І. Мележа, І. Шамякіна, У. Карпава, І. Навуменкі, В. Быкава і іншых.

— Лепшым беларускім раманам апошніх год, — гаворыць А. Аўчарніка, — я лічу «Подых наваліцы» І. Мележа. У свой час я пісаў пра яго ў «Літаратурнай газеце», таму паўтару толькі некаторыя свае думкі аб гэтым творы. Раман гэты складаны, які і эпоха, пра якую ў ім гаворыцца. І. Мележ не паўтарае нікога з тых, хто ўжо з'явіўся ў савецкай літаратуры гэтую тэму. Ён бачыў сваю задачу ў тым, каб раскрыць псіхалогію герояў, тыя інтэлектуальныя і духоўныя бунты, якія віхурыліся ў людскіх душах у той час, паказваць тое, які жылі, дзейнічалі, думалі людзі. І ўсё гэта паказана ў непа-

туры падыход да гэтых праблем, дакладчык даволі падрабязна спыненне на апошніх кнігах І. Мележа, І. Шамякіна, У. Карпава, І. Навуменкі, В. Быкава і іншых.

— Лепшым беларускім раманам апошніх год, — гаворыць А. Аўчарніка, — я лічу «Подых наваліцы» І. Мележа. У свой час я пісаў пра яго ў «Літаратурнай газеце», таму паўтару толькі некаторыя свае думкі аб гэтым творы. Раман гэты складаны, які і эпоха, пра якую ў ім гаворыцца. І. Мележ не паўтарае нікога з тых, хто ўжо з'явіўся ў савецкай літаратуры гэтую тэму. Ён бачыў сваю задачу ў тым, каб раскрыць псіхалогію герояў, тыя інтэлектуальныя і духоўныя бунты, якія віхурыліся ў людскіх душах у той час, паказваць тое, які жылі, дзейнічалі, думалі людзі. І ўсё гэта паказана ў непа-

туры падыход да гэтых праблем, дакладчык даволі падрабязна спыненне на апошніх кнігах І. Мележа, І. Шамякіна, У. Карпава, І. Навуменкі, В. Быкава і іншых.

— Лепшым беларускім раманам апошніх год, — гаворыць А. Аўчарніка, — я лічу «Подых наваліцы» І. Мележа. У свой час я пісаў пра яго ў «Літаратурнай газеце», таму паўтару толькі некаторыя свае думкі аб гэтым творы. Раман гэты складаны, які і эпоха, пра якую ў ім гаворыцца. І. Мележ не паўтарае нікога з тых, хто ўжо з'явіўся ў савецкай літаратуры гэтую тэму. Ён бачыў сваю задачу ў тым, каб раскрыць псіхалогію герояў, тыя інтэлектуальныя і духоўныя бунты, якія віхурыліся ў людскіх душах у той час, паказваць тое, які жылі, дзейнічалі, думалі людзі. І ўсё гэта паказана ў непа-

туры падыход да гэтых праблем, дакладчык даволі падрабязна спыненне на апошніх кнігах І. Мележа, І. Шамякіна, У. Карпава, І. Навуменкі, В. Быкава і іншых.

— Лепшым беларускім раманам апошніх год, — гаворыць А. Аўчарніка, — я лічу «Подых наваліцы» І. Мележа. У свой час я пісаў пра яго ў «Літаратурнай газеце», таму паўтару толькі некаторыя свае думкі аб гэтым творы. Раман гэты складаны, які і эпоха, пра якую ў ім гаворыцца. І. Мележ не паўтарае нікога з тых, хто ўжо з'явіўся ў савецкай літаратуры гэтую тэму. Ён бачыў сваю задачу ў тым, каб раскрыць псіхалогію герояў, тыя інтэлектуальныя і духоўныя бунты, якія віхурыліся ў людскіх душах у той час, паказваць тое, які жылі, дзейнічалі, думалі людзі. І ўсё гэта паказана ў непа-

туры падыход да гэтых праблем, дакладчык даволі падрабязна спыненне на апошніх кнігах І. Мележа, І. Шамякіна, У. Карпава, І. Навуменкі, В. Быкава і іншых.

— Лепшым беларускім раманам апошніх год, — гаворыць А. Аўчарніка, — я лічу «Подых наваліцы» І. Мележа. У свой час я пісаў пра яго ў «Літаратурнай газеце», таму паўтару толькі некаторыя свае думкі аб гэтым творы. Раман гэты складаны, які і эпоха, пра якую ў ім гаворыцца. І. Мележ не паўтарае нікога з тых, хто ўжо з'явіўся ў савецкай літаратуры гэтую тэму. Ён бачыў сваю задачу ў тым, каб раскрыць псіхалогію герояў, тыя інтэлектуальныя і духоўныя бунты, якія віхурыліся ў людскіх душах у той час, паказваць тое, які жылі, дзейнічалі, думалі людзі. І ўсё гэта паказана ў непа-

туры падыход да гэтых праблем, дакладчык даволі падрабязна спыненне на апошніх кнігах І. Мележа, І. Шамякіна, У. Карпава, І. Навуменкі, В. Быкава і іншых.

— Лепшым беларускім раманам апошніх год, — гаворыць А. Аўчарніка, — я лічу «Подых наваліцы» І. Мележа. У свой час я пісаў пра яго ў «Літаратурнай газеце», таму паўтару толькі некаторыя свае думкі аб гэтым творы. Раман гэты складаны, які і эпоха, пра якую ў ім гаворыцца. І. Мележ не паўтарае нікога з тых, хто ўжо з'явіўся ў савецкай літаратуры гэтую тэму. Ён бачыў сваю задачу ў тым, каб раскрыць псіхалогію герояў, тыя інтэлектуальныя і духоўныя бунты, якія віхурыліся ў людскіх душах у той час, паказваць тое, які жылі, дзейнічалі, думалі людзі. І ўсё гэта паказана ў непа-

туры падыход да гэтых праблем, дакладчык даволі падрабязна спы

АДРАС ВОПЫТУ — ОРША, ІЛЬНОКАМБІНАТ

Узялі сабе, дарэгі чытач, што ты трымаеш пасляжыю савета бібліятэкі Аршанскага ільнокамбіната. Людзі... Тут прадаставілі ўсіх спецыяльнай праграмы, выхавальны інтэрнаут, актыўны бібліятэкі, камсамольцы...

Зоя Паўлаўна расказвае, якая папярэдняя работа праведзена, якія артыкулы і кнігі прачытаны, якія жыццёвыя факты з камбінацкіх будыў будучы скарыстаны, хто падрыхтаваў маляшчэныя аформіць стэндзі. Перад дыскітам праводзіцца анкета, рассылаюцца запрашальныя білеты...

Савет у асноўным ухваліў падрыхтоўку, дае некалькі каштоўных парад, вылучае члену савета, які прымуць удзел у арганізацыі дыскусу.

Мне падабаецца, як тут падрыхтаваў да справы і хочацца ўздзець яшчэ больш цікавых фактаў з работ бібліятэкі. У загадчыку яе Ліліі Гарбылёвай даведваюся, што цяпер у фондзе бібліятэкі 36 тысяч кніг, што чытачоў больш за чатыры тысячы, што бібліятэка мае 22 перасойкі, якімі загадаюць самай актыўна чытачы. Да іх часта заходзіць загадчыца перасойнага фонду Лілія Барыбава, разам яны вывучаюць запатрабаваны чытачоў, камплектуюць перасойкі, папаяваюць іх творами У. І. Леніна, цікавацца да якіх у гэты дзень яшчэ не пераключыліся.

Расказалі менавіта бібліятэка і пра тое, як цікава прайшлі тут канферэнцыі чытачоў «Заветам Леніна верныя» і «У. І. Ленін аб сацыялістычным гаспадарстве» (апошняя праведзена разам з тэхнічнай бібліятэкай камбіната).

На канферэнцыі было многа моладзі. З увагі слухала яны выступленне ўдзельніка Кастрычніцкай рэвалюцыі І. Лявоненку, які некалькі разоў бачыў У. І. Леніна, сустракаў яго на Фінляндскім вакзале ў незвычайна красавіцкі дні 1917 года. Ветэран рэвалюцыі расказаў дэталючата і юнакам, як яго паводзілі выконвалі заветы прадзвіжы і т. д. На канферэнцыі выступілі маладыя тэатральныя, прадзіўныя, хімікі Леона Круцкая, Ала Тонкая, Ніна Хавякович, Фаіна Гітбург і іншыя. Яны расказалі сваім таварышам, якія выконваюць абавязкі абавязальнасці ў гонар Ленінскага юбілею. Дагаворы называлі імямі сваіх сябровак, якія спаруваюць уаўраўна работу са старанай вучобай, успомнілі падрабязнасці, якія праходзілі іх камуністычныя суботнікі, за які камсамольцы і моладзь выткілі больш за трыццаць тысяч метраў тканіны.

Сярод бібліятэкі з моладдзю камбіната Чытачы вельмі любяць Шырока ў практыцы выкарыстання формы прапаганды Ленінскай кнігі, як «Ленінскія ўрокі», «Дні Ленінскай кнігі», гутаркі кала стэндаў і выставак літаратуры аб правядзеньні, рэдакцыі, партыі, родным краі, лепшых людзях камбіната. Сістэматычна абнаўляюцца рэкамендацыйныя спісы літаратуры аб ільчуні і яго палітыка. Часта ў цэхах камбіната, у дзвюх інтэрнаутных можна бачыць работніцкі бібліятэкі з пакунамі кніг, занятых шырока гаспадаркаю з людзьмі.

Н. ЛІДЭНКА.

ЛЕПШАЯ У РАЁНЕ

Па выніках культурасветработы за мінулы год бібліятэка саўгаса імя Леніна Бабруйскага раёна адзначыла як лепшую.

Чым жа вызначылася гэтая бібліятэка? Яе загадчыца Вера Юшэвіч і ідэялы выхаванія тэхніцума — здалося згуртаваць актыўна зацікавіць яго работай, і справы пайшлі веселі. Моладзь спрыяла ўдзелу ў адрамантаванні памяшкання бібліятэкі. У ім шпэрчыста, утульна, кожнаму прыемна звыклі. Ахочыя паматваць бібліятэку дырэктар саўгаса М. Вайнявіч, сакратар партыйнай арганізацыі М. Казімірчыч, ветэран саўгаса А. Крэйнараў і многія іншыя.

Наступны мясювай школы пачаўся наладзіць работу літаратурна-вучобнага цэха, на занятках якія чытачы знаёмяцца з новымі творами савецкіх пісьменнікаў. Бібліятэка пры актыўным удзеле спецыялістаў сельскай гаспадаркі і сельскай культуры праводзіць і адкажу і жывавады.

Малады прапагандыст кнігі Вера Юшэвіч стварыла пяць філіяльных саўгаснай бібліятэкі і два пункты выдачы кніг, якія працуюць у дзвюх аднаго вёскаў. Зараз на ільчуні саўгаснай бібліятэка звыш чатырох тысяч кніг, якімі карыстаюцца 600 чытачоў.

М. БАРЭЗІНСКІ.

Давяйце адкрыць кулісы. — Дзядзька ўзнікла ў працэсе папярэдняга да выстаўкі, сказаў галоўны мастак кіраўніцтва Дома мадэляў Роберт Александровіч Сіпчэў па праглядзе фільма «Вясёлая над Нёманам». — Хацелася, каб глядач зразумеў, як нашы мастакі ўвасабляюць тэндэнцыі савецкай моды з сацыяльнымі ўмовамі, нацыянальным густам, тэмпераментам, звычаямі. Каб фільм быў не толькі аб модзе, і не так аб модзе, як аб

людзях, характарах, традыцыях, каб глядач зразумеў нас і нашэ мода задалася яму блізкай. Як будучы сустрэці нашы мадэлі глядачамі, не ведаем. І прызначаю, хвалюемся вельмі. Пакуль наша калекцыя яшчэ не поўная. Усяго будзе прадстаўлена 100 мадэляў з Дома мадэляў і 100 мадэляў з Літоўскага дамоў мадэляў. Учора, сёння, заўтра, тры раздзелы нашай паказкі на ЭКСПО-70. Гармонія сучаснага і традыцыйнага ў адзенні, фантазія і смеласць першых двух раздзелаў завершыцца паказам адзення сённяшняга дня, які будзе праходзіць пад назвай «Гармонія знешняга воплёку і вобразу жыцця. Год 1970».

М. НЕКАЛЬКІ.

Б. ЛОБАН.

А СОВА і імя Аляксей Эрмалаеўца Эрмалаева, народнага артыста РСФСР і БССР, тройчы лаўрэата Дзяржаўных прэмій, займаюць сваё, асаблівае месца ў гісторыі нашага савецкага балетнага тэатра. Ні на каго не падобны, не ідучы ні па чых слядах, ён не ўвайшоў, а як пісалі крытыкі, літаральна «увабраўся» на балетную сцэну, сваёй манерай «буры і наісцэ» ўзрываючы выканаўчыя каноны класічнага танца. Да яго, як магчыма, ні да каго іншага, не пасуе слова паслядоўнік. А вось словы — «нагадавае Эрмалаева», «падобны на Эрмалаева», «трымаеся, як Эрмалаеў», пачуць скрозь і ўсюды.

Даўшы яму самабытную непаўторную індывідуальнасць, найстарым тэмпераментам і вялікай тэхнічнай магчымасці, прырода нібы сама адвая яму родна-заснавальнік, пачынальнік. Так яго і атрымаўся А. Эрмалаеў з'явіцца адным з родна-чальнікаў гераічнай тэмы ў савецкім балете. У яго танцы

ГАРЭЗНЕ

Аляксей Эрмалаеў — 60 гадоў

Упершыню з такім палыманым напалам прайваўся мужнага сіла, усвабоднага прышчыла лабудовы сучаснага балета, якія сцвярджаюць магчымасці ў ўладу Чалавеча. Незвычайны мастацкі застанючы для глядачоў, створаны А. Эрмалаевым вобразы марсельскага Філіпа ў «Польмі Парыжа», Цыбальда ў «Раме і Джульеце», Бааля ў «Дон-Кіхоте», кавалера Рынадрата ў «Мірандзіне» і многія-многія іншыя.

Аляксей Мікалаевіч стаў першапраходцамі ў беларускім балетным тэатры. Сумесна з Ю. Сланіскім і М. Крошнэрам ён стварыў у 1939 годзе першы беларускі нацыянальны балет «Салавей», які стаў значнай падзеяй не толькі для беларускага, але і для ўсёй савецкай харэаграфіі. А. Эрмалаеў выступіў тут не толькі як балетмайстар-пільнер, які першым пайшоў на незвычайныя месцавыя, — ён тут жа пракадаваў шырокую стабываю дарогу для іншых пастаюўшчыкаў, што ішлі за ім.

Вось чаму значэнне «Салаўя» не абмяжоўваецца фактам перахараўкі яго ў нацыянальнай харэаграфіі. Дзясятны і знаходзіцца балет «Салавей» літаральна «скарбіннай мурацай» для беларускіх харэаграфуў, з якіх яны на працягу многіх гадоў чэрпалі матэрыял для роздому і практычнай дзейнасці. І крыніца гэтай яшчэ не вычарпана да дна. Ёю маглі б карыстацца і цяпер, калі б хацелі, бо ўжо ў першым беларускім нацыянальным балете былі знойдзеныя новыя савецкае асцяжылі новым святлом тэмы і магчыма сці харэаграфічнага мастацтва не аднаму пакаленню нашых харэаграфуў: пастаюўшчыкаў, выканаўцаў, крытыкаў.

Перад стваральнікамі «Салаўя» паўстала цяжкая для тых гадоў (ды і не толькі для тых гадоў, як паказала цяперашняя практыка) задачы: як зрабіць пераходны спектакль беларусамі, а не тымі людзьмі «без роду, без племя», што бесароўна перавандравалі ў мінулым з балета ў балет? Як зрабіць іх мову яра нацыянальнай на форме і ў той жа час агульначалавечай на змесце? Як наблізіць людзей, паказаных у балете, да той глебы, якая іх узгадвала? Для вырашэння гэтых задач аўтары «Салаўя» звярнуліся да нацыянальнага фальклору. Музыкальная харэаграфічная партытура балета пачалі насычаць народнымі мелодыямі, інтанацыямі, фарбамі. Але выкарыстанне фальклору было актам высокай творчасці, а зусім не механічнага запавячання. Народныя харэаграфічныя вобразы трансфармаваліся, перапрацаваліся А. Эрмалаевым у гарніле ўласна ўваўлена. — І на свет з'явіліся творы зусім іншыя па якасці. Так, напрыклад, узнікла харэаграфічная мова герояў балета, у лексіцы якой сінтэзаваліся элементы класічнага і народнага танца, стварыўшы аднае, непадзелнае і новае цэлае. Такім чынам была вырашана адна з важнейшых праблем эстэтыкі балетнага тэатра, знойдзеныя сваёсавобласці формы нацыянальнага харэаграфічнага спектакля.

Наватарства А. Эрмалаева яра праявілася і ў рэжысуры балета. Ён знойшоў пераконаўчы балетны аднас на прытане аб узвасаючых герояў і масы. Сымбін і Зоська, галоўныя дзеючыя асобы «Салаўя», з'яўляліся выхадцамі з селянскага асяроддзя і выказнікам лепшых імкненняў народа, нібы «плочціца ад плочці» яго. І гэта кроўная блізкасць герояў з народам была паказана ў спектаклі натуральна, у яракі, малюўнічай мастацкай форме. А пошукі і знаходкі Эрмалаева ў галіне танцавальных абатульчэнняў, імкненне да рэалістычнага умоўнага рацэння, паэтычнае бачанне вобразу ўсяго спектакля

застаўшыся з маленства на вайне, Я аднаго хачу, мая краіна: Каб гэты спокончалася ўсё на мне. Каб гэты ўсё не стала доўга сына.

К ОЛЬКІ на нашай зямлі помнікам на месцах былых лагераў смерці, спаленых пасака, брацкіх магіл... «Тут пахаваны...» — чытаем на граніце... І — лічы, лічы, лічы... 100 тысяч... 180 тысяч... 300 тысяч... За што? Чаму? Па якім права? Я стаю ля жалобнай «Сцяны памяці» ў Хатыні... Праходжу ўздочку яе... Чытаю: «Родныя нашы, у смутку вылікі, схілішы галовы, стамі перад вамі. Вы не скарыліся лютым забойцам у чорны дні фашысцкай навалы. Вы смерць прынілі, ды поўнамі сарцаў вайнай любові да Савецкай Радзімы навек незгасальна. Памяць пра вас у нас назаўсёды, яны неўміруча наша зямля і я вечна ярае сонца над ёю...»

Такі «Як неўміруча наша зямля і я вечна ярае сонца над ёю...» Не людзі здолелі забіць дзесяткі, сотні тысяч, мільёны людзей... У лютай нанавісці да ўсяго чыстага, светлага, справядлівага гінуць у ненажэрную пашчу вайны цэлыя народы... Выношаюць людзедскія планы знічэння ўсяго жывага на планеце з-за брудных інтарэсаў жменьы таўстасумаў і баліжыкаў... Але нельга перамагчы народ, які прывык быць вольным. Нельга выпаліць з душы людзей прагу да шчасця. Нельга пазавіць людзей памішлі... Помнік — ад слова памяць! Ён ярае праз выні санцацятраванія ў пластыцы думкі, пачуцці, страцілі... Ён расказвае нашчадкам пра подзвігі, пакуты, перамогі бацькоў. Не дазваляе забываць пра тое, хто быў ворагам і хто дапамог у ліхую гадзіну.

Беларуская зямлі шмат давала перанесці. Вайны, быццам хвалі, пракаваліся на яе зямлі — здаецца, ні адна не абмінула! І людзі, якія жывуць тут, умеюць трымаць у руках ніштоўку, умеюць цяпляць пераносіць неваротныя цяжкасці, умеюць... Але іх можна навучыць людзей прызвычайна да смерці, да страці, да забойстваў. Прызвычайна забываюцца на гора, на крыўду, на тысячы тысяч бязвінных ахвяр?! Не! Гэтым людзі маей зямлі не навучыліся. Яны памтаюць усё! Памтаюць усё!

Доўгімі радамі працягнуўся ў Хатыні «Могільні вёсак». Тут, у шклянках капсулах, попл усіх беларускіх вёсак, спаленых разам з жыхарамі. Людзі, што жылі і загінулі ў іх, не былі салдатамі. Не ўсе яны былі звязаны з партызанамі. Але гэтых людзей забілі. Забілі бязлікасна. Толькі за тое, што яны былі людзьмі, што жылі на гэтай зямлі, дыхалі гэтым паветрам. За тое, што не хацелі адмовіцца ад сваёй Радзімы... Хатыні! Помнік не толькі тым, хто загінуў у гэтай вёсцы! Гэта помнік кожнаму чацвёртаму, што не вярнуўся дахаты. Гэта помнік усім папалішчым нашай зямлі!

Помнік мужнасці нашай! Помнік нашым пакутам! Помнік нашай няскоранасці! І сёння, калі помнік у Хатыні вылучаны яра атрыманне Ленінскай прэміі, мы ўсведомляем: гэта помнік подзвігу ўсяго беларускага народа, які выстаў і перамог у жудасным полым вайны!

Жалобна пералікаюцца хатынскія званы ў начы — вечная паміць! Чырвоная паласа на сцягу рэспублікі — вечная памяць барацьбітам. І раптам... Віхура чырвонага на экране. Танца ансамбль Апанасенкі. Колкі залпаў, радасці, маладосці! Чырвоным у народзе заўсёды адзначаўся прыгожае. Чырвоныя ўзоры на палотнах, чырвоныя ўзоры на ўборах дзвюч за народных ансамбляў... І эню расцвітае чырвань на тканінах аднаго з сучасных тэатральных прадпрыемстваў Беларусі. Рука майстра-каканчыка пакідае ў метале паміць аб мінулым: папарадух, галава воіна ў шлеме. Тут-тук-тук чаканіцца век у метале...

На экране Траікаскі замак. Замак Гедыміна. Літва. Тут свой

Гудуць званы Хатыні... Гудуць, не сціхаючы ні ўдзень, ні ўначы...

Я была зусім звычайнай — Невялікай ціхай вульвай, Па наіцца — крыку пісчанай, Пасярод — грудаста мучылі.

Я НЕКАЛЬКІ разоў быў у Хатыні. Быў летам, увосень, узімку... Заўсёды тут людзі. Яны прыязджаюць на аўтобусах, аўтамабільх, прыходзяць пешшу. Ні разу я не бачыў тут спаконнага твару.

Незвычайны гэта помнік. Не падобны на многася з таго, што мы бачылі. Няма тут ні шырокай плошчы, ні высокіх пастаментаў. І можа яраэ таму ён незвычайна трагічны і велічны. Чалавек доўга ходзіць па бетон-

ных сцяжынках, пракладзеных на месцы колішніх вулак, спыняюцца ля чорных вядоў — быццам рашткі колішніх хат, чытае надпісы на бронзавых дошках. Іётка Казімір 54 гады... Іётка Алена 50 гадоў... Іётка Роня 4 гады... Іётка Юзаф 1 год.

Бараноўскі, Бараноўскі, Бараноўскі... Доўгелі, Жыдоўці, Жалабковіч, Жалабковіч... Намінскі, Камінская, Кілімовіч... Нарабан, Навіцін, Хведаровіч, Яскевіч... Усяго 149 імёнаў... 149 люта закатаваных... Тут былі іх хаты. Тут яны жылі, працавалі, кахалі. Тут у іх нараджаліся дзеці, якія бегалі басанож па гарачым пяску гэтых вулак, лазілі па гэтых дрэвах... Тут яны загінулі!

Аўтары праекта жалобнага мемарыялу ў Хатыні — маладыя архітэктары Ю. Градаў, В. Занковіч, Л. Левін і вядомы скульптар С. Селіханав — знайшлі, напэўна, найбольш дакладнае вырашэнне гэтага помніка. Там, дзе ля хат стаялі лаўкі, яны стаяць і зараз — толькі з чорнага бетону... Там, дзе былі калодзежы, зараз таксама калодзежы — толькі з чорнага бетону... Там, дзе былі вяснічкі, зараз таксама вяснічкі — толькі з чорнага бетону...

Ніхто не адчыніць гэтыя вяснічкі. Ніхто не дастане вяды з калодзежа. Ніхто не прыядзе на лаўку. Уся жудасць трагедыі перададзена высакародна стрымана. Спалучэнне жывых фарбаў наваколлі і чорных, мёртвых плям на месцы былых дамоў пачае душу сваёй шчыльнай бездапаможнасцю. Кульмінацыйны пункт мемарыялу — манументальная бронзавая фігура старога з хлопчыкам на руках. Яго вочы, скамленыя ад убачанага, глядзяць праз нас. За некалькі ад гадзін ён згубіў усё, што звязала яго з жыццём: сям'ю, сяброў, хату... Ён стаяць проста на зямлі ў абгарэлай кашулі і трымае цяжкімі спрацаванымі рукамі цэла забіта сцяна. «За што? Чаму?» — быццам пытаецца ён, той, каму: ўдалося: выравацца з вогненнага пекла. За што? Чаму?!

Ніхто не адчыніць гэтыя вяснічкі. Ніхто не дастане вяды з калодзежа. Ніхто не прыядзе на лаўку. Уся жудасць трагедыі перададзена высакародна стрымана. Спалучэнне жывых фарбаў наваколлі і чорных, мёртвых плям на месцы былых дамоў пачае душу сваёй шчыльнай бездапаможнасцю. Кульмінацыйны пункт мемарыялу — манументальная бронзавая фігура старога з хлопчыкам на руках. Яго вочы, скамленыя ад убачанага, глядзяць праз нас. За некалькі ад гадзін ён згубіў усё, што звязала яго з жыццём: сям'ю, сяброў, хату... Ён стаяць проста на зямлі ў абгарэлай кашулі і трымае цяжкімі спрацаванымі рукамі цэла забіта сцяна. «За што? Чаму?» — быццам пытаецца ён, той, каму: ўдалося: выравацца з вогненнага пекла. За што? Чаму?!

Ніхто не адчыніць гэтыя вяснічкі. Ніхто не дастане вяды з калодзежа. Ніхто не прыядзе на лаўку. Уся жудасць трагедыі перададзена высакародна стрымана. Спалучэнне жывых фарбаў наваколлі і чорных, мёртвых плям на месцы былых дамоў пачае душу сваёй шчыльнай бездапаможнасцю. Кульмінацыйны пункт мемарыялу — манументальная бронзавая фігура старога з хлопчыкам на руках. Яго вочы, скамленыя ад убачанага, глядзяць праз нас. За некалькі ад гадзін ён згубіў усё, што звязала яго з жыццём: сям'ю, сяброў, хату... Ён стаяць проста на зямлі ў абгарэлай кашулі і трымае цяжкімі спрацаванымі рукамі цэла забіта сцяна. «За што? Чаму?» — быццам пытаецца ён, той, каму: ўдалося: выравацца з вогненнага пекла. За што? Чаму?!

Ніхто не адчыніць гэтыя вяснічкі. Ніхто не дастане вяды з калодзежа. Ніхто не прыядзе на лаўку. Уся жудасць трагедыі перададзена высакародна стрымана. Спалучэнне жывых фарбаў наваколлі і чорных, мёртвых плям на месцы былых дамоў пачае душу сваёй шчыльнай бездапаможнасцю. Кульмінацыйны пункт мемарыялу — манументальная бронзавая фігура старога з хлопчыкам на руках. Яго вочы, скамленыя ад убачанага, глядзяць праз нас. За некалькі ад гадзін ён згубіў усё, што звязала яго з жыццём: сям'ю, сяброў, хату... Ён стаяць проста на зямлі ў абгарэлай кашулі і трымае цяжкімі спрацаванымі рукамі цэла забіта сцяна. «За што? Чаму?» — быццам пытаецца ён, той, каму: ўдалося: выравацца з вогненнага пекла. За што? Чаму?!

Ніхто не адчыніць гэтыя вяснічкі. Ніхто не дастане вяды з калодзежа. Ніхто не прыядзе на лаўку. Уся жудасць трагедыі перададзена высакародна стрымана. Спалучэнне жывых фарбаў наваколлі і чорных, мёртвых плям на месцы былых дамоў пачае душу сваёй шчыльнай бездапаможнасцю. Кульмінацыйны пункт мемарыялу — манументальная бронзавая фігура старога з хлопчыкам на руках. Яго вочы, скамленыя ад убачанага, глядзяць праз нас. За некалькі ад гадзін ён згубіў усё, што звязала яго з жыццём: сям'ю, сяброў, хату... Ён стаяць проста на зямлі ў абгарэлай кашулі і трымае цяжкімі спрацаванымі рукамі цэла забіта сцяна. «За што? Чаму?» — быццам пытаецца ён, той, каму: ўдалося: выравацца з вогненнага пекла. За што? Чаму?!

Ніхто не адчыніць гэтыя вяснічкі. Ніхто не дастане вяды з калодзежа. Ніхто не прыядзе на лаўку. Уся жудасць трагедыі перададзена высакародна стрымана. Спалучэнне жывых фарбаў наваколлі і чорных, мёртвых плям на месцы былых дамоў пачае душу сваёй шчыльнай бездапаможнасцю. Кульмінацыйны пункт мемарыялу — манументальная бронзавая фігура старога з хлопчыкам на руках. Яго вочы, скамленыя ад убачанага, глядзяць праз нас. За некалькі ад гадзін ён згубіў усё, што звязала яго з жыццём: сям'ю, сяброў, хату... Ён стаяць проста на зямлі ў абгарэлай кашулі і трымае цяжкімі спрацаванымі рукамі цэла забіта сцяна. «За што? Чаму?» — быццам пытаецца ён, той, каму: ўдалося: выравацца з вогненнага пекла. За што? Чаму?!

Ніхто не адчыніць гэтыя вяснічкі. Ніхто не дастане вяды з калодзежа. Ніхто не прыядзе на лаўку. Уся жудасць трагедыі перададзена высакародна стрымана. Спалучэнне жывых фарбаў наваколлі і чорных, мёртвых плям на месцы былых дамоў пачае душу сваёй шчыльнай бездапаможнасцю. Кульмінацыйны пункт мемарыялу — манументальная бронзавая фігура старога з хлопчыкам на руках. Яго вочы, скамленыя ад убачанага, глядзяць праз нас. За некалькі ад гадзін ён згубіў усё, што звязала яго з жыццём: сям'ю, сяброў, хату... Ён стаяць проста на зямлі ў абгарэлай кашулі і трымае цяжкімі спрацаванымі рукамі цэла забіта сцяна. «За што? Чаму?» — быццам пытаецца ён, той, каму: ўдалося: выравацца з вогненнага пекла. За што? Чаму?!

Ніхто не адчыніць гэтыя вяснічкі. Ніхто не дастане вяды з калодзежа. Ніхто не прыядзе на лаўку. Уся жудасць трагедыі перададзена высакародна стрымана. Спалучэнне жывых фарбаў наваколлі і чорных, мёртвых плям на месцы былых дамоў пачае душу сваёй шчыльнай бездапаможнасцю. Кульмінацыйны пункт мемарыялу — манументальная бронзавая фігура старога з хлопчыкам на руках. Яго вочы, скамленыя ад убачанага, глядзяць праз нас. За некалькі ад гадзін ён згубіў усё, што звязала яго з жыццём: сям'ю, сяброў, хату... Ён стаяць проста на зямлі ў абгарэлай кашулі і трымае цяжкімі спрацаванымі рукамі цэла забіта сцяна. «За што? Чаму?» — быццам пытаецца ён, той, каму: ўдалося: выравацца з вогненнага пекла. За што? Чаму?!

Ніхто не адчыніць гэтыя вяснічкі. Ніхто не дастане вяды з калодзежа. Ніхто не прыядзе на лаўку. Уся жудасць трагедыі перададзена высакародна стрымана. Спалучэнне жывых фарбаў наваколлі і чорных, мёртвых плям на месцы былых дамоў пачае душу сваёй шчыльнай бездапаможнасцю. Кульмінацыйны пункт мемарыялу — манументальная бронзавая фігура старога з хлопчыкам на руках. Яго вочы, скамленыя ад убачанага, глядзяць праз нас. За некалькі ад гадзін ён згубіў усё, што звязала яго з жыццём: сям'ю, сяброў, хату... Ён стаяць проста на зямлі ў абгарэлай кашулі і трымае цяжкімі спрацаванымі рукамі цэла забіта сцяна. «За што? Чаму?» — быццам пытаецца ён, той, каму: ўдалося: выравацца з вогненнага пекла. За што? Чаму?!

Ніхто не адчыніць гэтыя вяснічкі. Ніхто не дастане вяды з калодзежа. Ніхто не прыядзе на лаўку. Уся жудасць трагедыі перададзена высакародна стрымана. Спалучэнне жывых фарбаў наваколлі і чорных, мёртвых плям на месцы былых дамоў пачае душу сваёй шчыльнай бездапаможнасцю. Кульмінацыйны пункт мемарыялу — манументальная бронзавая фігура старога з хлопчыкам на руках. Яго вочы, скамленыя ад убачанага, глядзяць праз нас. За некалькі ад гадзін ён згубіў усё, што звязала яго з жыццём: сям'ю, сяброў, хату... Ён стаяць проста на зямлі ў абгарэлай кашулі і трымае цяжкімі спрацаванымі рукамі цэла забіта сцяна. «За што? Чаму?» — быццам пытаецца ён, той, каму: ўдалося: выравацца з вогненнага пекла. За што? Чаму?!

Ніхто не адчыніць гэтыя вяснічкі. Ніхто не дастане вяды з калодзежа. Ніхто не прыядзе на лаўку. Уся жудасць трагедыі перададзена высакародна стрымана. Спалучэнне жывых фарбаў наваколлі і чорных, мёртвых плям на месцы былых дамоў пачае душу сваёй шчыльнай бездапаможнасцю. Кульмінацыйны пункт мемарыялу — манументальная бронзавая фігура старога з хлопчыкам на руках. Яго вочы, скамленыя ад убачанага, глядзяць праз нас. За некалькі ад гадзін ён згубіў усё, што звязала яго з жыццём: сям'ю, сяброў, хату... Ён стаяць проста на зямлі ў абгарэлай кашулі і трымае цяжкімі спрацаванымі рукамі цэла забіта сцяна. «За што? Чаму?» — быццам пытаецца ён, той, каму: ўдалося: выравацца з вогненнага пекла. За што? Чаму?!

Ніхто не адчыніць гэтыя вяснічкі. Ніхто не дастане вяды з калодзежа. Ніхто не прыядзе на лаўку. Уся жудасць трагедыі перададзена высакародна стрымана. Спалучэнне жывых фарбаў наваколлі і чорных, мёртвых плям на месцы былых дамоў пачае душу сваёй шчыльнай бездапаможнасцю. Кульмінацыйны пункт мемарыялу — манументальная бронзавая фігура старога з хлопчыкам на руках. Яго вочы, скамленыя ад убачанага, глядзяць праз нас. За некалькі ад гадзін ён згубіў усё, што звязала яго з жыццём: сям'ю, сяброў, хату... Ён стаяць проста на зямлі ў абгарэлай кашулі і трымае цяжкімі спрацаванымі рукамі цэла забіта сцяна. «За што? Чаму?» — быццам пытаецца ён, той, каму: ўдалося: выравацца з вогненнага пекла. За што? Чаму?!

Ніхто не адчыніць гэтыя вяснічкі. Ніхто не дастане вяды з калодзежа. Ніхто не прыядзе на лаўку. Уся жудасць трагедыі перададзена высакародна стрымана. Спалучэнне жывых фарбаў наваколлі і чорных, мёртвых плям на месцы былых дамоў пачае душу сваёй шчыльнай бездапаможнасцю. Кульмінацыйны пункт мемарыялу — манументальная бронзавая фігура старога з хлопчыкам на руках. Яго вочы, скамленыя ад убачанага, глядзяць праз нас. За некалькі ад гадзін ён згубіў усё, што звязала яго з жыццём: сям'ю, сяброў, хату... Ён стаяць проста на зямлі ў абгарэлай кашулі і трымае цяжкімі спрацаванымі рукамі цэла забіта сцяна. «За што? Чаму?» — быццам пытаецца ён, той, каму: ўдалося: выравацца з вогненнага пекла. За што? Чаму?!

Ніхто не адчыніць гэтыя вяснічкі. Ніхто не дастане вяды з калодзежа. Ніхто не прыядзе на лаўку. Уся жудасць трагедыі перададзена высакародна стрымана. Спалучэнне жывых фарбаў наваколлі і чорных, мёртвых плям на месцы былых дамоў пачае душу сваёй шчыльнай бездапаможнас

Літаратурная ПАВЕРКА

Міл ГЛЕВІЧ

БАЛАДА ПРА КРАІНУ У ЧОРНЫМ

На афірскіх вуліцах
Цемны залыга.
Чорны цень сутуліцца—
Сочыць з-за вугла.
Цокаюць падоўкамі
Боты аб асфальт.
Чорныя палкоўнікі
Чыняць чорны гвалт.

Чорныя іх постаці—
Чорныя суды.
Чорныя астапалы
Гора і бяды!
Аварыіце не брыдка ім
Неварт і Хрыста—
Чорным адбіткам
Пальцаў на лістах.

Чорных полаў цемрыва.
Чорных колаў лязг.
Дула рэвалвернага
Варыены бляск.
Вязіцца халодна—
Цёмны-цёмны сціп.
Стужачка жалобная—
Чорны-чорны крэй.

Нават неба зорнае
Не цвіце ўгара;
Як утуголе чорнае
Размялі вятры.
Чорная Мядзведзіца,
Чорны Мленны шлях...
Ну, а што там свеціцца—
Зблізку і здаля!

Гэта—слэзы матчыны,
Кроплі горкіх слёз—
Каб жыўся бачылі

Свой наступны ліст!
Гэта—песня Мікіса
Светлая журба,
Каб павек не замыкаў
З доляю раба!

Гэта—вера Грэйці,
Вера ў гарт сыноў;
Не, не ўздзець на сэрцы ім
Чорных кайданоў!
Посмех Беляніна
Бачны ў іх вачах;
Ен гарыць і ясніцца,
Як чырвоны сцяг!

РАЗМОВА З ПЛАНВІКОМ

Шаноўны дружа, твой даклад
Будзь яркі.
Дый лічы камуці самі за сябе,
На ўсіх франтах народнай
Гаспадаркі

Нішто наш тэпм высокі не сабе.
Я рад, што ўперад ірвучыся
Твора,
Працаўнікі заводу і палёў
Абідучы з гонарам любога
Чорта,
Якіх бы плётак хто пра нас
ні плёў.

Па тонах хлеба, паліва, метала—
У пераліку на адну душу—
Таких паказчыкаў даб'ёмся дбала,
Што плеткарам аж закладзе
ўеушу.

Цудоўна, дружа! Перспектывы
духа.
Калі мы здзейснім—а мы
здзейснім!—план,

Прадбачу нават, як падсочыць
тут жа
Квафіціент душэўнага цяпла.

Ад перспектывы такіх святлою
ўвесь я.
Адну трыгоў ўсё ж не залішу;
А колькі родных танцаў, родных
песень
Тым часам будзе на адну душу!

Твая ж душа напэўна пець захоча,
Адчуўшы гэты пераможны ўздых!
Яна ж не вольная ў цябе; падскона
Ды і нагою тупіць, каб аж дыкі!

Тады не сунься да яе з дымамі.
— Гэй, будзь ласкавы,—
закрываць яна,—
Мне родных гукіць выдаць той жа
мерай,
Якою выдаў хлеба і віна!

Ці, можа, думаеш: душы ўсёроўна,
Якую музыку падсунуць ёй!
Яна становіцца безбаронай—
Душа без голасу зямлі сваёй.

Давай жа, дружа, пазмагуем
разам,
Каб не аддаць яе ў палон чужы,
Каб і за самым архі-модным
джазам
Нам чуўся голас матчынай душы.

БУДЬЖА, БРАЦЕ МОЙ, МУДРЫМІ..

Кажуць, трэба быць мудрым
Чалавеку ў гады.
Розум мець незамутным,
Што ў крыніцы вады.
Каб праменьні ясна
Добрым, людскім святлом,
Каб, спячэйшы дачасна,
Не аспяўся тлом.

Кажуць, трэба быць мудрым...
Гэта лёгка сказаць.

Стэўшы злім і талмудным,
Дзе ж той мудрасці ўзяць?
Ён жа вучыцца змалку,
З таго дня ўпершыню,
Як за жменю прысмакаў
Не пайшоў на хлусно.

Будзь жа, браце мой, мудрым!
Ды не мудрасцю той,
Што ўнушае: «Прыпудрым
Хібы скуры староў;
І прышчы, і маршчыны,
І бародаўкі ўсе,
Каб паверылі шчыра,
Што ты ў сіле і красе!»

Будзь жа, браце мой, мудрым!
Ды не мудрасцю пня,
Што на скопе марудным
Тлее дзень ада дня,
А ўсё кровай злівай
Піцьві мох на кары
І не чуе матчынай
Песні дрэў угары.

Будзь жа, браце мой, мудрым:
Калі кветкі жыты
Топчучы заднікам брудным—
Не ўгінай галавы!
Не згаджайся, што хамства—
Натуральны працэс.
Асады хуліганства!
Заві свой пратэст!

Будзь жа, браце мой, мудрым!
Ну, настолькі б хацеў,
Каб не чуцьца банкрутам
На астатку жыцця.
Каб казалі па смерці:
«Ён за скарыбы душы
Па законах камерыцый
Не хапаў барышны...»

Будзь жа, браце мой, мудрым,
Бо й шануючы плек,
Што блішчыць перламутрам,
Дзеці ўдзямучы на смех—
За бягзгудзя справы,
За крывыя шляхі,

Дзе вяршылі славы—
Куча пыльнай трыхі.

Будзь жа, браце мой, мудрым—
Лешай долі няма.
Будзь сумленным і мужным,
Як Радзіма сама!
Будзь нявольны і цвёрды
Перад тварам нягод,
Як той слаўны і горды
Герачын народ!

Эгаізм ёсць нам душы, як іржа.
Што там еднасьць таварыская
святая!
Мы і з другам і з грамадствам
на намах,
Калі рыбка нам не служыць
залатай.

Ах, як муцім дзеля рыбкі вадаём!
Эгаізм нават самай нізкай пробы
Бессаромна і бязбожна выдаём
За духоўны і культурны рост
асобы.

Да раскошы прывыкаем спаваля,
Да ўсялякіх прывілеяў, да інготы.
Адвыкаем ад зоробку з мазэля.
Удзякам прац ад чорнае работы.

Навучаемся на лаўрах спацьвіць,
Навучаемся тыраніць дэмакратыю.
Развучаемся патроху спацьвіць—
Да чужых пакут і болю далучацца.

Будзем помніць: тут карэньне
гора-ла.
Будзем помніць: да братэрскага
яднання
Не ад злюбых Рэвалюцыя пайшла,
Рэвалюцыя пайшла ад спацьвінны.

Спацьвінныя горкай долі беднакоў,
Спацьвінныя найякішай самай
маце,
Каб для ўсіх людзей зрабіць
павек-якоў
Справядлівае жыццё ў цэлым
свеце.

З РЭСПУБЛІКАНСКАЙ МАСТАЦКАЙ

М. БЕЛЬСКИ. Ленінская праўда. 3 серыі «У. І. Ленін».

ПА ШЛЯХУ НОВАГА ЎЗДЫМУ І ЗДАБЫТКАЎ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]
шчыны ў «Польмі», падір-
ваўшы, што яны шмат у чым
вытлумачваюць характар твор-
часці выдатнага беларускага ра-
маніста, гаворыць аб тым, на-
колькі важна для сучаснай бе-
ларускай прозы працягваць і
развіваць яго традыцыі.

Некаторымі думкамі аб рама-
не І. Шамякіна «Снежныя зі-
мы» падзяліўся мастакоўскі пра-
заік Д. Яромін. Раман хваляе,
гаворыць ён. Атмасфера непя-
лаў, востры, нягдоўны галоў-
нага героя з тымі ці іншымі
жыццёвымі ўмовамі захавана з
першых старонак. Псеўданім
на-майстэрскую супастаўляе роз-
ныя планы, увесь час трымаючы
чытача ў папярэжжы. Аднак,
заўважае Д. Яромін, выклікае
незадаволенасць некаторага ста-
рэйшага галоўнага героя, зана-
чыстасць асобных сцэн.

— З вялікай радасцю, — га-
ворыць Д. Каваляў, — перака-
лаў я апаваданы маладыя бела-
рускія празаікі Л. Калодзеж-
нага, А. Кудраўца, В. Карамазы-
на, Р. Рымашэўскага, і ў сэрцы
і янае багатае і сямейнае ча-
лавецкае паучэнне. Хората то!
што маладыя пачынаюць мена-
віта з апавадвання, не хапаючы
за шырыню палотны. Апава-
данне — найлепшая школа для
празаіка.

Далей прамоўца спыняецца
на рамане М. Лобана «Гарадок
Устронь». На яго думку, гэты
твор — прычыноўна ўдача
псеўданіма і прыкметная з'ява
сучаснай беларускай прозы. Яго
галоўнага героя Андрэя Шмэ-
та многае злучае з Алейшам—
галоўным героем «Падчыну на-
валішчы» І. Мележа. Абедзве
гэтыя кнігі, падкрэслівае Д. Ка-
валяў, напісаны са страшным
жаданнем разабрацца ў тым,
што было, дзеля таго, што ёсць
і што будзе.

Загэдчык рэдакцыі прозы лі-
таратуры народаў СССР выдавец-
тва «Савецкай пісьмелі»
С. Кірыянаў не пагаджаецца з тым,
што гаварылі пра вобраз Анта-
ніяна А. Аўчарніка і М. Пархо-
менка. Наадварот, ён лічыць яго
найбольш удачнай псеўданімаю.
С. Кірыянаў расказаў таксама
як кнігі беларускіх празаікаў
выйшлі ў выдавецтва «Савецкай
пісьмелі» за апошнія два
гады і якія знаходзіцца цяпер
ў партфелі рэдакцыі.

Пра апавесці «Пернае кахан-
не» А. Марціноўца і «Далі са-
бе слова» І. Грамовіча гаварыў
М. Мусціна. Ён лічыць, што
творы гэтыя не сталі здабытка-
мі беларускай прозы. І «Пер-
нае каханне», і «Далі сабе сло-
ва», на яго думку, не падняліся
вышэй белеўчэскага пераказу
прыватных выпадкаў.

Крытык В. Чаламькоў спыніўся
на рамане І. Шамякіна «Снеж-
ныя зімы», галоўным чынам на
праціках, якія, на яго погляд,
дапушчаны псеўданімам. Най-
большы з іх прамоўца бачыць
ў тым, што важныя праблемы,
якія закранае І. Шамякіна ў
творы, павісаюць без адказу,
што яны не знайшлі ўнутранага
маральна-псіхалагічнага выра-
шэння.

Д. Осін сярод твораў белару-
скай прозы апошніх двух гадоў
вылучае «Тартан» І. Пташнікі-
на — апавесць, на яго думку,
выдатную, хваляючую, вельмі
цэласную, кампактную. Ён та-
каса гаворыць пра «Горкі хле-
б» І. Гурскага, «Пад канвоём»
А. Ставера, «Сотую малодасць»
У. Карпава. Апошнюю малодасць

моўна лічыць значнай і г'ляй су-
часнай беларускай прозы.
Намеснік старшын камітэі па
ваенна-патрыятычнай літарату-
ры Саюза пісьмелнікаў СССР
М. Кручын спыніўся на рамане
А. Алейкі «Дарогі без сля-
доў», адносячы яго да ўдач
аўтара, а таксама на апавесці
В. Быкава «Кругляніскі мост»,
адзначаючы, што асобныя апа-
вешчаны ў творы расставлены неда-
кладна.

На пасяджанні савета ў Ма-
ску прыехала вялікая група
беларускіх літаратураў — І. Ме-
леж, А. Адамовіч, А. Асіпенка,
В. Быкаў, А. Васільевіч, У. Кар-
паў, А. Карпюк, М. Лобан, І. На-
вуменка, І. Пташнік, А. Савіч-
кі, Б. Сачанка, У. Шахавец,
П. Дзюбыла. Невялікая з іх
таксама прынялі ўдзел у гавор-
цы пра здабыткі нашай прозы
за апошнія два гады.

Так, на пасяджанні выступіў
галоўны рэдактар часопіса «Ма-
ладасць» А. Асіпенка. Нагадаў-
шы некаторыя ўздыжы, на яго
думку, дабыў у-прое-ва, ста-
ронках часопіса апаўняў часу
«Забаронена несія» К. Калі-
ны, «Сцены роднага дома»
Э. Ярашэвіча, прамоўца ўсё ж
адзначае, што творчая актыў-
насць маладых празаікаў нека-
зінілася, што часопіс «Мала-
дасць» адчувае пэўнае цяжкасць
з прозай А. Асіпенка гаварыў
таксама аб тым, што адносны
крытыкі да псеўданімага та-
лента павіны быць больш чу-
лымі, беражлівымі. У заключэн-
не ён выказаў прапанову, каб
такія суб'ектыўна аб'яраваныя
сталі добрай традыцыяй.

Больш увагі, больш тавары-
скай падтрымкі псеўданімам як
з боку крытыкі, так і з боку ра-
ботнікаў выдавецтваў гэта
было асноўным тэзісам выступ-
лення З. Быкава.

І. Навуменка гаварыў пра
асвятленне тэмы рабочага класа
ў нашай літаратуры, пра тое,
што ў гэтай справе ў апошні
час назіраецца пэўная стано-
ўчасць. Апавадвання на з'я-
вагі А. Аўчарніка адносна ра-
мана «Венер у сонсах», І. Наву-
менка заўважыў, што гэты твор
трэба разглядаць не як кнігу
характараў, а як кнігу падзей.

Някая, нават самая вая-
вая і надзеяная тема, — гаварыў
П. Дзюбыла, — яшчэ не
дае падстаў для таго, каб апа-
раўдаць гэтым мастацкім сла-
басцю твора. Дзіўнасць і мастац-
насць — паняцці непадзельныя.
Другая палова шасцідзясятых
гадоў, працягваю прамоўца, бы-
ла для беларускай прозы бяд-
нейшай на творчыя здабыткі,
ным першым. Аднак і яна дала
шэраг цікавых твораў. П. Дзю-
была называе раман І. Шамякі-
на «Снежныя зімы», «Гарадок
Устронь» М. Лобана, «Венер у
сонсах» І. Навуменкі, апавесці
А. Асіпенкі, У. Паўлава, Б. Са-
чанкі. Разам з тым у яго вы-
ступленні прагучаў непакоў з
прывычнага таго, што беларуская
проза, на яго думку, пакуль
што ўсё яшчэ недастаткова
ўважліва да сучаснасці, да
проблем сённяшняга дня.

Вялікі гаворыў Кавалюк па-
сумавал І. Мележ і А. Аўчарні-
ка. Яны выказалі ўпэўненасць,
што беларуская проза, уздыжы
ў шасцідзясятых гады добры
старт, рушыць далей, па шляху
новых высокіх уздыжы, па шляху
новых выдатных здабыткаў.

Аўтаран, 17 сакавіка 1970 года.

З РЭСПУБЛІКАНСКАЙ МАСТАЦКАЙ

С. ВАКАР. Максім Багдановіч.

ПРАЗАІЧНЫ твор Алеся Ставе-
ра «Пад канвоём» мае падза-
галоўку «З перажытага». І гэта не
выпадкова. У аснову твора ляглі
ўражанні дзяцінства аўтара, якое
было абарана фашысцкай навал-
ляй. Быццам явэрліны страшныя
часы нахціца хана Батыя, зноў у
людскім лексіоне з'явілася сло-
ва «рабства». Наколькі цяжэй вы-
маўляць гэтыя словы ў дачыненні
да падлетка таго ўзросту, калі на-
вакольным свет успрымаецца ім у
ружовых фарбах, калі за яго ду-

Чытач за хваляваннем сочыць за
тым, як пакутуе Коля, якога на-
лямецкі салдаты прымуцілі быць
эздавым. Яшчэ страшнейшы лёс
наканаваны Шуру: перасыліны
лагеры, якія яму давёлося прайсці
з дзядзькам Мікалаем, і вось
ужо — чужая краіна, і на кажу-
цы Шуры з'яўляецца кавалечак бе-
лага паркала з сінімі літарамі
«OST». Пэўнай паняцця страшная
«галгофа» гэтага хлопчыка, па
сутнасці яшчэ дзіцяці, якога так
беражэ і аб якім там кілопацця
чалавек з добрым сэр-
цам і мяккай душой —
дзядзька Мікалай.

Хоць у твора А. Ставе-
ра і няма вострых сюжэт-
ных кадоў, а апаваднанне
выдэцца павольна, ён
чытаецца з цікавасцю.
Аўтар значна дэпрацаў часопі-
сны варыянт.

Удачай псеўданіма трэба лі-
чыць вобраз маці. Мы адчуваем,
як хваляецца яна, як баліць яе
душа па дзецях, пра якіх яна ні-
чога не ведае. І ўвесь час, калі
мы чытаем пра тое, як уцякае ад
вечнага Коля з Вадымім, як тахна-
ець колы вагонаў, што ляжыць у
нявольніц Шуру, дзядзьку Мікалая,
Аркадзя, мы падсвядома адчува-
ем, як пакутуе недзе гэтая жанчы-
на ад неведомасці, як прагна рас-
пывае яна кожнага, хто вырываўся
з блакеты, ці не сустракалі яе
дзедзі. Аднак увогуле вобразы
старэйшых герояў твора, за вы-
ключэннем маці, дзядзькі Мікалая
і Саракшыны, выписаны некалькі
эскіза.

Твор А. Ставера заканчваецца
тым, што з дэлькіх вандароў на
роднае селішча вяртаецца Коля.
А Шуру сілком адарвалі ад дзяд-
зкі Мікалая і Максіма, з які-
мі хлопцы зрадылі ў нявольніц
дарозе. Наперадзе яшчэ чыкае ка-
тарга. Ці перажыве ён гэта?

Аўтар збіраецца прадоўжыць
працу над твора. Пажэдаем жа
яму добрых поспехаў.

М. ДАНИЛЕНКА.

ВЯЛІКАЯ АЙ- ЧЫННАЯ ВАЙНА НАЗАЎСЬДЫ ПАКІНУЛА НЕЗАБУТЫМ СЛЕД У ПАМ'ЯЦІ КОЖНАГА, ХТО ЯЕ ПЕРАЖЫЎ. І ХОЦЬ МІНУЛА АМАЎ ЧВЕРЦЬ СТАГОДНЯ ПАСЛЯ ЯЕ ЗАКАН- ЧЭННЯ, ЯНА НЕ ПЕРАСТАЕ ХВА- ЛЯВАЦЬ І ТРЫВОЖЫЦЬ. ТЭМА МІНУЛЫХ ВАЙНЫ У НАШАЙ ЛІТАРАТУРЫ ЗАЙМАЕ АДНО З АСНОЎНЫХ МЕСЦ. ДА ЯЕ ВАЯТОВАЦІ ЯК ПІСЬМЕН- НІКІ СТАРэйШАГА ПАКАЛЕННЯ, ТАК І ТЫМ ШТО ПЕРАЖЫЎІ ВАЙНУ У дзіцячым узросце.

Малады празаік Э. Ялуцін ў
сваёй апавесці «Каміні Млеч-
нага шляху» амаў з дакумен-
тальнай дакладнасцю апавадае
аб апошніх месяцах вайны дзеся
на Крыўчэйшчыне. У кніжцы
расказаўца пра тое, пра што
ужо не раз пісалі вопытны
нальцы, сталыя майстры. Таму
маладога псеўданіма падсера-
ла небяспэна збіцца на проты
пераказа апісанага раней. Але гэта
не здыраўся. Расказава-
чы аб ваенных падзеях, аўтар
знаходзіць іхнай пакуль сціплым,
але свае ўласныя сродкі ма-
стацкага паказу.

Апавесць Э. Ялуціна аб дзе-
цях і для дзедзі. Але жыццё
дзіцяці цесна звязана з жыццём
дорослых. Таму жыццё вёскі ў
цэлым паказваецца шырока і
галоўнае, пераканальна. Чытач
нібы на ўласныя вочы бачыць,
як жыў ядзінца акупіраваная,
ірышчых, нават разгубленая,
але няскоўная і нязломленая
вёска. Чаго можа нахціца? На
што спадзявацца? Гэтыя і па-
добныя пытанні задаюць сабе
ў кожнай кнізе. Некаторыя спра-
буюць прыстасацца да новай
улады і нават нахціца, як гэ-

Эрнест Ялуцін. «Каміні Млеч-
нага шляху». На рускай мове. Вы-
давецтва «Беларусь», Мінск, 1969.

РАЗАМ З ДАРОСЛЫМІ

та робіць спрытны спекулант
Кіма. Знаходзіцца і зраднікі,
нахцітаў гультыа Хамёна, на-
малыванага, дарчы, з едкім
сарказмам. Але большасць вы-
сокаў бачыць у фашыстах
сваіх заклятых ворагаў. У пер-
шыя ж дні фашысты рабуюць
вёску праз некаторы час на
вачас усіх жыхароў вешаюць
настайніцу. Аднавакоўны
яшчэ цясней згуртаваўца,
маіне іх салідарнасць, яны
ўсяляк дарамагаюць цыганскай
сям'і Смялякоў і пачынаюць
прымаць удзел у партыётцы
партызанскай барацьбе, якая
праз пэўны час магучым поль-
ме ахопіць усю Беларусь.

Галоўныя героі твора —
адзінаціцадоў Уладзік, ад-
лія яго жадзца апаваднанне,
і яго сябры. Сярод іх найбольш
блізкі сябра Лёнька. Жыццё
настаўля перад ім зусім не
дзіцячыя выпрабаванні, калі
кожны неаспрорны крок мог
быць апошнім. І ў сэрцы дзедзі
назважана інтэлектуальна да-
тых, хто абарваў іх бесклапо-
нае дзяцінства.

Дынамічна развіваецца ў творы
сюжэт. Вобразы хлапчукоў
малююцца ў напружаным дзеян-
ні. Праўда, паказваецца
ўзаемаадносіны дзедзі, іх псі-
халогія.

З добрым веданнем і разу-
меннем дзіцячай душы напісан
раздзелы «Шура» і «Сакрэт»
лоў і речуроры. І Многа дара-
душнага гумару і адначасова не-
назойлівага паучэння ў раздзе-
ле «Верамства Шуры». Часам
хлапчыкі могуць быць неспра-
вядлівымі і нават жорсткімі,
але хутка ўсведамляюць свае
памылкі і ім становіцца ніяка-
вата за тым ці іншым ўчынкі.
Уладзік і Лёнька па-дзіцячаму
закананы ў Шуру, дзедзічынку-
чаньку, старэйшыю за іх на
два гады. Праўда, не адразу ім
удаецца знайсці агульную мову,
але вялікае ўсеагульнае гора
неўзабаве звязвае іх шырай
самаадданай дружбы.

Раздзелы «Наказ старога Смя-
ляка» і «Адзін» найбольш уда-
лілі аўтара. Наўны і безпа-
можны пратэст хлапчукоў супра-
ць арышту цыганскай сям'і.
Але кожны ў ім шчыраць, чыс-
ці і адначасова нянавісці. На-
перакор загадам-ворынкам фа-
шыста праводзяць яны ў апошні
шлях сваіх сяброў, бягуч пад
варожыя кулі, бо вядзе іх па-
чужым высакорнай адданасці
і вернасці сяброўству. У імя гэта-
га Лёнька адлаў жыццё.

Не ўсё ў апавесці раўназначна.
У пачатку твора некалькі раз
на расказаваецца пра пажаў у
вёсцы. У канцы аўтар збіўся на
скарвагорку. Наогул, канец
твора абарваны.

У цэлым жа апавесць Э. Ялу-
ціна — твор цікавы і юныя чы-
тачы пазнаёмца з ім з пэўнай
карысцю для сябе.

Г. ЮРЧАНКА.

ПЕРАЖЫТАЕ НЕ ЗАБЫВАЕЦЦА

маюць і кілопацця аб яго будучы-
ні родныя і блізкія...

Менавіта з такімі кілопаццямі-пад-
леткамі і сустракаем мы на
старонках твора А. Ставера: бра-
тамі Шурам, Колям, Юркам, а
таксама з Вадымім, з якім на да-
рогах вандраванні сустраўся Ко-
ля. Твор уаскрэшае суровыя дні
«паваротнага» года вайны, калі
фашысты, разгваліны няўдачам
на фронце, аслабілі лютавалі ў
тыле, працэвалі лясам, зацікалі ў
галодным блакытным капыці парты-
занскай злучэнні. Псеўданіма на-
звавае нам дакладнае месца, дзе
разгорваліся падзеі. Мы сустра-
каем знаёмыя назвы: славуае во-
зера Палік, вёскі Вускрам'е,
Ельнік, Маргавіца.

У часы, калі кажаеш: вось-вось
з-за куста пакажацца вораг з
аўтаматам, блізкія людзі, вядома,
не маглі ўвесь час трымацца на
мі. Таму Коля, а пазней і Шура з
Юркам адбіліся ад бацькоў. Ця-
пер іх жыццёвая дарога, а значы-
ць і сюжэтныя лініі твора, не
перасякаюцца, ідуць па сабкую.

Алеся Ставер. «Пад канвоём».
Выдавецтва «Беларусь», Мінск,
1969.

«ЧЭША ЛОБ МЯДЗВЕДЗІК МУМ...»

А ДНОЦЫ прышоў такі час,
калі чыні, нядаўна немай-
ла, звалі;
— Я сам коўку кінкі!
Што ж, пайшлі мы ў магазін
і пачелі аглядзіны стратэкае
кіжына багачца. Урэшце сін па-
казваў на ясельную жоўта-чырвоную
вокладку:
— Гэту!

Так мы з сынам купілі новую
кніжку для дзедзі Дануты Бізэль-
Зангетвай «Грыб-парасон». Зада-
валенныя, рушылі дадому, каб
хутэй прыняцца за чытанне.
Спачатку ўзяліся разглядаць
шматлікія малюнкы,

